

Art. 26. Bij benoeming voor 3 jaren en herbenoeming eerst na een jaar, berooft men zich niet van de voorlichting van welligt niet te vervangen specialiteiten. De bevoegdheid in art. 12 aan den inspecteur gegeven en de benoeming tot plaatsvervangend lid verzekeren genoegzaam de medewerking van al de nuttige leden. Eene benoeming voor langeren tijd en zonder verplichten tusschentijd zou daarentegen de min ijverige leden noodeloos lang zitting doen houden en hunne vervanging belemmeren.

§ 4. *Overgangsbepalingen.*

Het schijnt niet noodig hier de wetten te vermelden, welke geheele afschaffing, die hier slechts gedeeltelijk zou kunnen worden vermeld, wordt geboden in de volgende wetsontwerpen.

Art. 29. De tegenwoordige geneeskundige commissiën hebben nog buiten hare gewone werkzaamheden sommige functiën te verrigten, waarin moet worden voorzien. Zoo bijv. hebben eenige leden der provinciale geneeskundige commissiën zitting in de commissiën van toezigt over de klinische scholen. Aan de geneeskundige commissiën in haar geheel is de inschrijving van leerlingen opgedragen. In de commissie van toezigt over de kerkelijke besnijdenissen bij de Israëlieten heeft een lid der provinciale geneeskundige commissie als zoodanig zitting.

II. ONTWERP VAN WET, REGELENDE DE VOORWAARDEN TOT VERKRIJGING DER BEVOEGDHEID VAN GENEESKUNDIGE, APOTHEKER, HULPAPOTHEKER, LEERLINGAPOTHEKER EN VROEDVROUW.

Art. 1. In afwachting dat de wet tot regeling van het hooger onderwijs anders beschikke, blijft de wijze, waarop de bevoegdheid tot uitoefening der geneeskunst van de doctoren in de genees- heel- of verloskunde, en die tot uitoefening der artseneijbereidkunde van de doctoren in de artseneijbereidkunde, krachtens de thans geldende bepalingen wordt verkregen, in stand.

Art. 2. Voorloopig blijft de wijze, waarop de bevoegdheid tot uitoefening der genees- en heilkunst door de officieren van gezondheid der zee- en landmagt krachtens de thans bestaande bepalingen wordt verkregen, in stand, en zijn genoemde officieren van gezondheid bevoegd tot het verleen van genees- en heilkundigen bijstand:

a. aan allen die behooren tot 's Rijks zee- en landmagt en in dier huisgezinnen;

b. aan niet-militairen, die aan de ziekeninrigtingen tot 's Rijks zee- en landmagt behooren, of aan 's Rijks werven en werkplaatsen in dienst zijn en in dier huisgezinnen;

c. in de gevangenen, wanneer Onze Minister van Justitie dit noodig oordeelt;

d. wanneer zij daartoe door den geneeskundigen inspecteur, op magtiging van Onzen Minister van Binnenlandsche Zaken, met toestemming en door tusschenkomst van Onzen Minister van Marine of van Oorlog, zijn uitgenoodigd;

e. in elk geval waarin geneeskundige hulp op een oogenblik noodig is, waarop die door geen ander verleend kan worden;

f. wanneer hun raad of hunne hulp door in deze wet genoemde geneeskundigen wordt ingeroepen.

Art. 3. Tot uitoefening der geneeskunst, in haren geheelen omvang, of der artseneijbereidkunde als apotheker, hulpapotheker of leerlingapotheker, of der verloskunde als vroedvrouw, zijn in het geheele Rijk bevoegd zij, die op de hierna volgende wijze den graad van genees- heel- en vroedmeester of van apotheker,

hulpapotheker of leerlingapotheker of van vroedvrouw verkregen hebben.

Art. 4. De graad van genees- heel- en vroedmeester wordt verkregen ten gevolge van:

a. een natuurkundig en

b. een geneeskundig examen.

Art. 5. Tot het natuurkundig examen worden alleen zij toegelaten, die aan de commissie voor dit examen voldoende bewijzen leveren van kennis der Nederlandsche, Latijnsche, Fransche en Hoogduitsche talen en van de wis- en stekunst, als voorbereiding tot beoefening der natuurkundige wetenschappen.

Het examen betreft:

a. de natuurkunde;

b. de scheikunde;

c. de plantkunde;

d. de natuurlijke geschiedenis van dieren en delfstoffen;

e. de kennis der geneesmiddelen als waren;

f. de ontleedkunde, vergelijkende ontleedkunde en physiologie.

Art. 6. Het geneeskundig examen betreft:

a. de ziektekunde en ziektekundige ontleedkunde;

b. de geneesmiddelleer;

c. de gezondheidsleer;

d. de geregelijke geneeskunde;

e. de genees- heel- en verloskunde;

f. de artseneijmengkunde.

Het examen in de genees- heel en verloskunde is theoretisch en praktisch. Bepaaldelijk worden ook voldoende bewijzen gevorderd van praktische kennis aan het ziekbed, in het verrigten van heel- en verloskundige operatiën en in het gereed maken van recepten.

Vóór de toelating tot het geneeskundig examen moet de verklaring van een hier te lande bevoegd geneeskundige worden overgelegd, dat de candidaat gedurende minstens twee jaren de genees- en heilkundige behandeling van zieken gevolgd heeft en het bewijs, dat hij in tegenwoordigheid van eenen vroedmeester hier te lande minstens tien gewone en twee buitengewone verlossingen verrigt heeft.

Art. 7. Vrijgesteld zijn:

^{1o}. van het examen, in art. 5 bedoeld, die aan eene Nederlandsche hoogeschool den graad van candidaat in de geneeskunde hebben verkregen en van het onderzoek in de vakken onder de letters *a*, *b*, *c*, zij, die het voorbereidend examen voor de geneeskunde aan eene Nederlandsche hoogeschool hebben afgelegd;

^{2o}. van het examen, in art. 6 bedoeld, voor zoo verre betreft de letters *a*, *b*, *c*, *d*, en van *e* de theoretische geneeskunde, zij, die aan eene Nederlandsche hoogeschool het doctoraal examen in de geneeskunde hebben afgelegd en tot de promotie zijn toegelaten;

^{3o}. van de examens, omschreven in art. 5 en in art. 6, *a*, *b* en *c*, zij, die den rang van officier van gezondheid der Nederlandsche zee- of landmagt bezitten of bezeten hebben en de vreemdelingen, die aan eene buitenlandsche hoogeschool den graad van medicinae doctor en het regt tot uitoefening der geneeskunst in het Rijk, waarin de hoogeschool gevestigd is, verkregen hebben.

Art. 8. De bevoegdheid van leerlingapotheker wordt verkregen na het afleggen van een examen.

Dit examen betreft de beginselen der Nederlandsche en Latijnsche talen en der rekenkunde en het bewijs, dat de candidaat de kennis bezit van de enkelvoudige geneesmiddelen, noodig tot het gereed maken van recepten.

Art. 9. De bevoegdheid van hulpapotheker wordt niet ver-
kregen dan na aflegging van een natuurkundig examen.

Tot dit examen worden alleen zij toegelaten, die aan de
commissie voor dit examen voldoende bewijzen leveren van
de kennis der Nederlandsche, Latijnsche, Fransche en Hoog-
duitsche talen en van de wis- en stekunst, voor zoo ver noodig
tot beoefening der natuurkundige wetenschappen.

Het examen betreft:

- a. de natuurkunde;
- b. de scheikunde;
- c. de plantenkunde;
- d. de natuurlijke geschiedenis van dieren en delfstoffen;
- e. de kennis, noodig tot het gereed maken van recepten.

Van de verplichting om het in dit artikel bedoelde natuur-
kundig examen af te leggen zijn, totdat de wet ter regeling
van het hooger onderwijs anders zal hebben beschikt, vrijge-
steld zij, die aan eene Nederlandsche hoogeschool den graad
van candidaat in de natuurkundige wetenschappen hebben ver-
kregen. Zij erlangen echter de bevoegdheid van hulpapotheker
niet, dan na alvorens het bewijs te hebben geleverd van de
kennis onder letter e genoemd.

Art. 10. Om de bevoegdheid als apotheker te verkrijgen
wordt vereischt:

- a. het bewijs van minstens twee jaren als hulpapotheker
binnen dit Koninkrijk werkzaam te zijn geweest;
- b. een theoretisch en praktisch schei- en artsenijsbereidkundig
examen, hetwelk zich uitstrekt over de volgende vakken:
 - a. de kennis der geneeskrachtige planten;
 - b. de artsenijskennis;
 - c. de artsenijsbereidkunde;
 - d. de praktijk der artsenijsbereidkunde, ook in het laborato-
rium;
 - e. de onderscheiding en opsporing van vergiften.

Van de verplichting om het bewijs, onder a genoemd, te
leveren zijn zij vrijgesteld, die den rang van militair apotheker
bezitten of bezeten hebben.

Art. 11. Om de bevoegdheid als vroedvrouw te verkrijgen
wordt vereischt:

- a. het bewijs, dat zij als leerlinge in de verloskunde, onder
de voorwaarden door Ons vastgesteld, bij een geneeskundigen
inspecteur ingeschreven en minstens tien gewone verlossingen
in tegenwoordigheid van eenen verloskundige of van eene
vroedvrouw verrigt hebbe;
- b. een examen in de theoretische en praktische verloskunde.

Art. 12. Zij, die voldaan hebben bij het examen als genees-
kundige, apotheker, hulpapotheker, leerlingapotheker of vroed-
vrouw, leggen, vóór dat zij als zoodanig worden toegelaten, in
handen van den voorzitter der examinerende commissie, den
volgenden eed (of belofte) af:

„Ik zweer (beloof) dat ik de genees- heel- en verlos- (artsenijs-
bereid-, verlos-) kunst, volgens de daarop wettelijk vastge-
stelde bepalingen, naar mijn beste weten en vermogen zal uit-
oefenen, en dat ik aan niemand zal openbaren wat in die uit-
oefening als geheim mij is toevertrouwd, of ter mijner kennis
is gekomen, tenzij ik door de wet daartoe verplicht worde.

„Zoo waarlijk helpe mij God almachtig!“ („Dat belof ik.“)

Art. 13. De bovengenoemde examens, uitgezonderd die voor
leerlingapotheker en vroedvrouw, worden tweemaal des jaars
afgenomen door Rijkscmissiën, waarvan de leden, en uit
dezen de voorzitter en secretaris, voor ieder jaar door Ons wor-
den benoemd.

Voor ieder lid wordt door Ons een plaatsvervanger benoemd.
De leden genieten reis- en verblijfkosten en presentiegeld,

door Ons te bepalen.

Onze Minister van Binnenlandsche Zaken bepaalt de plaats
en den tijd van de zamenkomst dezer commissie.

Art. 14. Het examen als leerlingapotheker en dat als vroed-
vrouw wordt afgenomen door commissiën, zamengesteld uit den
geneeskundigen inspecteur der provincie waarin het examen
wordt gehouden, als voorzitter, en uit twee leden, te benoemen
door Onzen Minister van Binnenlandsche Zaken, en wel twee
apothekers voor het eerstgenoemde examen en twee verloskun-
digen voor het laatstgenoemde.

De leden genieten reis- en verblijfkosten en presentiegeld,
door Ons te bepalen.

Onze Minister van Binnenlandsche Zaken bepaalt de plaatsen
waar, en den tijd waarop die commissiën bijeenkomen.

Art. 15. De examens worden in het openbaar gehouden,
met uitzondering van die aan het ziekbed, in het scheikundig
laboratorium, en die in de verloskunde, welke alleen kunnen
worden bijgewoond met vergunning van den voorzitter der
examinerende commissie.

Al hetgeen verder de examens en de daarvoor te betalen
geldten betreft, wordt bij algemeenen maatregel van bestuur
vastgesteld.

Overgangsbepalingen.

Art. 16. Zij, die vóór de invoering dezer wet toegelaten zijn
als doctor in de genees- heel- en verloskunde, behouden
hunne bevoegdheid, met dien verstande, dat onder de bevoegd-
heid van de doctoren in de geneeskunde, die gevestigd zijn in
plaatsen, welke volgens de bestaande bepalingen op het tijdstip
van de invoering dezer wet tot het platteland gerekend wor-
den, begrepen wordt het behandelen van heelkundige gebre-
ken, met uitzondering van het verrigten van die kunstbewer-
kingen, welke, bij algemeenen maatregel van bestuur aangewe-
zen, niet dan in geval van nood mogen worden ondernomen.

Deze bepaling is ook toepasselijk op de doctoren in de ge-
neeskunde, bedoeld in art. 1 dezer wet, en op hen die aan
eene buitenlandsche hoogeschool een diploma verkregen heb-
ben, en vóór de invoering dezer wet, krachtens art. 8 der wet
van 12 Maart 1818 (*Staatsblad* n°. 16), zijn toegelaten.

Art. 17. Tot uitoefening der geneeskunst of harer takken
zijn, wat betreft de onder a en b genoemde geneeskundigen in
alle gemeenten van het Rijk, welke volgens de bestaande be-
palingen op het tijdstip van de invoering dezer wet tot het plat-
teland gerekend worden, en wat betreft de onder c, d, e, en f
genoemden in alle gemeenten van het Rijk, bevoegd de, uiter-
lijk vier maanden vóór de invoering dezer wet, toegelaten:

- a. plattelands-heel- en vroedmeesters,
- b. plattelands-heelmeesters;
- c. stedelijke heel- en vroedmeesters;
- d. stedelijke en plattelands-heelmeesters;
- e. vroedmeesters;
- f. tandmeesters;

en wel die onder:

- a. tot uitoefening der geneeskunst in haren geheelen om-
vang;
- b. tot het verleenen van genees- en heelkundigen bijstand;
- c. tot het verleenen van heel- en verloskundigen bijstand;
- d. tot het verleenen van heelkundigen bijstand.

Onder de bevoegdheid tot het verleenen van heelkundigen
bijstand in alinea c en d wordt begrepen die tot het in- en uit-
wendig voorschrijven en toedienen van geneesmiddelen bij ge-
breken, waarvan de behandeling tot het gebied der heelkunde
behoort.

e. tot het verleenen van verloskundigen bijstand.

Onder de bevoegdheid tot het verleenen van verloskundigen bijstand wordt begrepen die tot het in- en uitwendig voorschrijven en toedienen van geneesmiddelen aan zwangeren en kraamvrouwen.

f. tot het uitoefenen der tandheelkunst.

Onder de bevoegdheid der tandmeesters is begrepen het afleveren van mond- en tandmiddelen in plaatsen waar geen apotheker is.

Art. 18. De uiterlijk vier maanden vóór invoering dezer wet toegelaten scheepsheelmeesters zijn bevoegd tot het verleenen van genees- en heelkundigen bijstand aan de passagiers en bemanning van koopvaardij-schepen. Zij hebben daarenboven de bevoegdheid van stedelijken heelmeester.

Art. 19. De officieren van gezondheid van de zee- en van de landmagt, die op het tijdstip van de invoering dezer wet gepensionneerd zijn, of op andere eervolle wijze de dienst verlaten hebben, na twintig jaren in die betrekking te hebben gediend, en de officieren, welke op het tijdstip van de invoering dezer wet nog in dienst zijn, na twintigjarige dienst en eervol ontslag als officier van gezondheid, zijn op den voet van het Koninklijk besluit van 23 November 1823 (*Staatsblad* n°. 96) bevoegd tot het verleenen van genees- en heelkundigen bijstand.

Art. 20. De bij de invoering dezer wet bestaande vroedvrouwen hebben de bevoegdheid tot uitoefening in alle gemeenten van het Rijk.

Art. 21. Van het leveren der bewijzen, voorgeschreven in de eerste zinsnede van art. 5 en in de tweede zinsnede van art. 9, en van het examen in art. 8 bepaald, zijn zij vrijgesteld, die het bewijs overleggen dat zij twee jaren vóór de invoering dezer wet als leerlingen in de genees- of in de artsenijbereidkunde bij eene geneeskundige provinciale of plaatselijke commissie waren ingeschreven.

Art. 22. Het examen van hen, die bij de invoering dezer wet bevoegd zijn tot de uitoefening van eenig deel der geneeskunst en die deze bevoegdheid wenschen uit te breiden, strekt zich uit over die gedeelten, welke hun ontbreken.

Het examen der bestaande plattelands-heelmeesters, die de bevoegdheid als geneesmeester in alle gemeenten van het Rijk wenschen te verkrijgen, strekt zich uit over de *geneeskunde* (art. 6, lit. e, eerste gedeelte).

Zij leggen dat examen af voor de Rijksc commissie, belast met het examen in art. 6 genoemd.

Slotbepalingen.

Art. 23. De wetten en verordeningen, in strijd met de bepalingen dezer wet, zijn ingetrokken.

Art. 24. Deze wet treedt in werking vóór of den 1sten Julij 1864.

MEMORIE VAN TOELICHTING

tot het ontwerp van wet, regelende de voorwaarden tot verkrijging der bevoegdheid van geneeskundige, apotheker, hulpapotheker, leerlingapotheker en vroedvrouw.

§ § 1 en 2. Het karakter van dit ontwerp, strevende naar zoogenaamde eenheid van stand, wordt in het tweede gedeelte van § 2 van het jongste Voorloopig Verslag juist opgevat. Het belang der maatschappij schijnt te eischen, dat de groote meerderheid der geneeskundigen de drie vakken uitoefenen. Dit geldt met name voor het platteland en de kleinere steden. De oopenhooping van geneeskundigen in de groote steden, niet ten voordeele van de kunst, wordt voor een deel hieruit ver-

klaard, dat de geneeskundigen zich bij de intrede in hunne loopbaan dikwijls niet genoeg praktisch gevormd gevoelen, om op eigen krachten te steunen; en voor een ander en groot deel hieruit, dat men onder de tegenwoordige wetgeving zonder ruime praktische oefening ook in heel- en verloskunde, de bevoegdheid als geneeskundige kan verkrijgen, afgescheiden van die als heel- en verloskundige. Deze laatste omstandigheid heeft ten gevolge, dat heel- en verloskunde in mindere mate beoefend worden, en dat zij, die zich daarvoor niet berekend gevoelen, zich niet op het platteland vestigen, maar alleen de grootere steden tot standplaatsen kiezen kunnen. Dubbel voordeel, wat de verspreiding der kunst oefenaren betreft, zal dus door het beginsel der eenheid verkregen worden.

Bij de overgangs- en uitzonderingsbepalingen ligt de overtuiging ten gronde, dat voor de gegradueerde geneeskundigen zonder hervorming van het hooger onderwijs zelf, de gewenschte eenheid van stand niet wel kan worden ingevoerd, en dat het raadzaam is, met betrekking tot genoemde geneeskundigen, omtrent wier toelating toch veel minder bezwaren gelden dan omtrent die der heel- en vroedmeesters door de provinciale geneeskundige commissiën, liever tijdelijk nog eene leemte in het stelsel over te laten, dan de belangrijke vraag, hoe het hooger onderwijs aan onze hoogeschoolen zal moeten zijn ingerigt, voor de geneeskundige faculteit afzonderlijk en bij voorbaat te beslissen.

Bij het natuurkundig examen van de genees- heel- en vroedmeesters zal niet minder gevorderd worden, dan thans bij het propaedeutisch examen aan de hoogeschool wordt geëischt. Mogen al genee testimonia voor grieksche taal en logica worden gevraagd, in de talen in het algemeen, in de wis- en stekunde en in de natuurkundige wetenschappen over het geheel, zal het Staatsexamen geene geringe eischen stellen.

Het bezwaar tegen de regeling van deze aangelegenheid vóór het tot stand brengen van de algemeene hervorming van het hooger onderwijs verliest zijn gewigt, wanneer de zaak niet in het afgetrokkene wordt beschouwd. Het is een feit, dat bij den bestaanden hoogst gebrekkigen toestand van de regeling der geneeskundige aangelegenheden, men òf moet wachten met de verbetering dier regeling totdat het hooger onderwijs zij geregeld, òf nu reeds al die verbeteringen moet invoeren, welke men verkrijgen kan. De Minister acht het laatste allezins wenschelijk.

Want al zou de hervorming van het hooger onderwijs binnen een niet te ver verwijderd tijdperk tot een goed einde kunnen worden gebracht, de tijd, die er zal voorbijgaan eer zij praktisch is ingevoerd, eer zij haren invloed op de ontwikkeling van geneeskundigen zal uitoefenen, behoeft daarom niet te verstrijken onder een stelsel van toelating der kunst oefenaren, dat zoo vele nadeelen met zich sleept. De gebreken van het stelsel van toelating der gegradueerden kunnen op verre na niet gelijk gesteld worden met die van het stelsel van toelating door de provinciale geneeskundige commissiën. Wanneer alzo het tegenwoordige stelsel van toelating zal zijn opgeheven, zal het grootste kwaad, dat nu gestadig vermeerderd en aanhoudend bestendig wordt, zijn weggenomen. Wijders is de greep, die in het akademisch onderwijs zou gedaan worden, volstrekt niet van dien aard, dat daardoor iets wordt omvergeworpen. Het beginsel, dat tot verkrijging van het radicaal akademische opleiding niet vereischt wordt, maar integendeel volkomen vrijheid bestaat om zich waar en hoe men wil de voor door dat radicaal vereischte wetenschappelijke bekwaamheid eigen te maken, is reeds op dit oogenblik en sedert vele jaren hier te lande gehuldigd. En er zullen wel zeer weinigen

in ons land zijn, die een ander beginsel wenschen ingevoerd te zien.

Beschouwt men de tegenwoordige wet als eenen transitoren maatregel, dan moet daarbij niet worden voorbijgezien, dat die zoodanig is ingerigt, dat hij bij de hervorming van het hooger onderwijs als definitieve maatregel kan worden ingevoerd. En al geschiedde dat niet, zou toch geen nieuwe inbreuk op het beginsel van eenheid van stand door dien maatregel gemaakt worden. Integendeel zou men een grooten stap nader tot die eenheid gedaan hebben, daar al die verschillende standen, welke thans door de provinciale geneeskundige commissiën worden in het leven geroepen, door eenen enkelen, meer volledig opgeleiden en beter geëxamineerden stand vervangen worden.

§ 3. De nu voorgestelde maatregel strekt om gebrekkige en onvoldoende opleiding buiten te sluiten. Ten einde met goed gevolg de Staatsexamens te kunnen ondergaan, zullen de candidaten wel genoodzaakt zijn, gelegenheid tot volledig en voldoende onderwijs te zoeken. Daar hunne studie veelzijdig en grondig zal moeten zijn, mag afrigting voor het Staatsexamen nauwelijks denkbaar geacht worden.

Bij den eisch, dat alle geneeskundigen voortaan meer ontwikkeld zijn moeten, zal ook het universitair onderwijs en het doctoraat winnen.

§ 4. Men zal de nieuwe regeling van het hooger onderwijs moeten afwachten, alvorens de vraag te beantwoorden, of het in het belang der opleiding van geneeskundigen ware, de bestaande klinische scholen, die inderdaad goede vruchten hebben opgeleverd (zoo als die te Amsterdam en te Rotterdam), te doen vervallen. De behoefte aan geneeskundig personeel in ons land is vooral ten platten lande te groot, dan dat men mag aannemen, dat de universiteiten, waar de studie, althans voor hen die den graad van doctor willen erlangen, nog zeer kostbaar is, voor 'shands genoegzaam daarin zullen voorzien.

Later zal moeten blijken of naast de akademiën, bestemd voor de opleiding der gegradueerden (welker inrigting bij de wet op het hooger onderwijs tehuis behoort), eene doeltreffende inrigting van beide genoemde klinische scholen, omtrent deze laatste inrigting overleg van de Regering met de besturen dier instellingen en voorstellen aan de wetgevende magt tot medewerking van Staatswege, wenschelijk is. Zoo zou dan, zoo noodig, op eene ook voor den Staat niet te kostbare wijze, in de eischen van het onderwijs aan die inrigtingen kunnen worden voorzien, en zouden naast de universiteiten, ter praktische volmaking, volledige oefenscholen kunnen openstaan, zoowel voor de leerlingen der akademiën, als voor hen die te Amsterdam, Rotterdam of elders, reeds in zekere mate gevormd zijn. Door het verleenen van eene subsidie zou de Regering alzoo kunnen medewerken om de ruimste gelegenheid te openen tot praktische vorming; een hoofdvereischte voor mannen, aan wie dikwijls onmiddellijk na het intreden in hunne loopbaan de gezondheid en het leven van velen wordt toevertrouwd.

De uitgebreide materiële hulpmiddelen tot praktische opleiding, in die beide steden aanwezig, ten bate van het algemeen gebruikende, zal men een gewigtigen stap doen tot aanvulling van hetgeen, zoo als men algemeen erkent, aan onze akademiën niet volledig genoeg voorhanden is.

Volgens deskundigen leveren sterk bevolkte ziekenhuizen tot het verkrijgen van praktische ervaring werkelijk groot voordeel op. Eene ruime mate van praktisch onderwijs wordt, volgens hen, thans gevorderd, nu de leerlingen der geneeskunde niet meer zoo op het woord van den meester en op het gezag van schrijvers voorgedragen en aangenomen kunnen

worden, als ten tijde van HUFELAND, CONRADI en STARK. Thans moet van den aanvang van den leertijd der geneeskundigen af, tot aan de toepassing van het geleerde aan het ziekbed toe, en wel niet het minst in dien laatsten tijd, het onderwijs zoo zijn ingerigt, dat de leerling door zelf-waarnemen zich vorme tot natuuronderzoeker. Daarom kan de gelegenheid tot waarnemen van zieken nooit te groot zijn.

Een aanzienlijke voorraad van zieken is noodzakelijk, niet opdat de leerling die alle te gelijk bestudere en behandeled, maar opdat de onderwijzers de noodige keus hebben van zieken, die voor hunne lessen in de praktijk en aan het ziekbed zelf op elken tijd het meest wenschelijk zijn.

Art. 1. Door het vooropstellen van de artt. 1 en 2, die slechts in een geheel anderen zin dan de overgangsbepalingen, vervat in de artt. 16—22 van het ingediende wetsontwerp, overgangsbepalingen kunnen genoemd worden, wordt de ware bedoeling der wet duidelijk en volledig uitgedrukt. Bij deze wet wordt de verkrijging der bevoegdheid in de eerste plaats van geneeskundige geregeld, voor zoo ver dit thans kan geschieden. En vermits die regeling, wat de doctoren en de officieren van gezondheid betreft, eerst bij de algemeene regeling van het hooger onderwijs kan plaats hebben, zoo wordt nu de regeling voorgedragen van de voorwaarden, waarop de ongegradueerde geneeskundigen, de apothekers, de hulpapothekers, de leerlingapothekers en de vroedvrouwen, alzoo al de kunst oefenaren, wier toelating in de eerste plaats thans te wenschen overlaat, hunne bevoegdheid kunnen verkrijgen. Het schijnt echter doelmatig in de eerste artikelen der wet niet onvermeld te laten, dat de regeling van de wijze, waarop de bevoegdheid van *doctor* kan verkregen worden, tijdelijk nog onveranderd blijft, en de bevoegdheid der officieren van gezondheid, die tot dus ver tegenover de wet de genees- en heilkunst uitoefenen, bij deze wet te omschrijven.

Er bestaat geen grond om te vreezen, dat de medische faculteiten aan de hoogeschoolen en de Staatscommissiën als om strijd hare eischen laag zullen stellen, ten einde de examinandi tot zich te trekken. Zoowel de hier voorgaande en volgende beschouwingen als de artikelen der wet zelve, waarbij de eischen voor de toelating worden voorgeschreven, leveren geen werkelijken grond op voor de vrees, dat de Staatsexamens gemakkelijker zullen zijn.

Evenmin kan men aannemen, dat hoogleeraren, om de meeste candidaten te hebben, den standaard der academische examina zullen verlagen. Zij zouden daardoor de waarde van den academischen graad zelve tegenover den titel der ongegradueerden doen dalen.

Het transitioire karakter dezer wet met betrekking tot de *doctoren* toont genoegzaam aan, dat de stand der gegradueerden op den voorgrond staat.

De vraag: hoe ver moet de bevoegdheid gaan van den *medicinae doctor*, die niet is *chirurgiae* en *artis obstetriciae doctor*, wordt in art. 16 beantwoord.

De bevoegdheid der plattelands-heel- en vroedmeesters werd in art. 17. niet afhankelijk van het antwoord op de eerste vraag geregeld, maar zuiver op zich zelve, na beantwoording der vraag, of beperking der bevoegdheid praktisch mogelijk en logisch zij.

Bevoegdheid tot uitoefening der verloskunst kan bezwaarlijk aan den *medicinae doctor* worden verleend. Even als het in strijd zou zijn met het welbegrepen belang der maatschappij (hetwelk bovendien deze uitbreiding van bevoegdheid niet noodig maakt) den ongegradueerden geneeskundige, die niet in het bezit is van het radicaal van verloskundige, zoodanige bevoegd-

heid te verleen, moet zulks ook met betrekking tot den *medinae doctor* ongeraden geacht worden.

Art. 2. Dat in het geval van lit. *d* eene magtiging van den Minister van Binnenlandsche Zaken noodig is, doch in het geval van lit. *f* niet, vind hierin zijnen grond, dat in het eerste geval op de hulp in epidemieën (die van langen duur kan zijn) gedoeld wordt, in het laatste geval op consultatieve raad en hulp, die vaak spoedig verleend behoort te worden en dikwijls slechts voor enkele keeren wordt gevraagd.

Art. 3. Eene collectieve benaming (bijv. die van *geneeskundige*) is niet wenschelijk. De praktijk zal de uitoefening der genees- heel- en verloskunst doen splitsen, overal waar, zoo als in de grootere steden, dat mogelijk is. Die splitsing is wenschelijk en zal bevorderd worden, wanneer voor het publiek de titel de aanwijzing van de splitsing zal zijn.

Art. 5. Het denkbeeld om de maat van de kennis in het Latijn en Grieksch van de genees- heel- en vroedmeesters te beperken tot het kunnen begrijpen van de pharmacopoea en het wezen te verklaren van de terminologie der geneeskunst zal hun vooral niet aanbevelenswaardig voorkomen, die het hoogelijk zouden afkeuren, indien men in den hulpapotheker niets meer vorderde dan die gebrekkige kennis der beginselen van de Latijnsche taal, welke men in het dagelijksche leven met den naam van „potjeslatijn” bestempelt.

Art. 6. Het geheele examen zal theoretisch en praktisch worden ingerigt. Vrijheid van regeling ten opzichte van den duur en de inrigting van het examen is noodzakelijk. *A priori* bepalingen te maken, zou praktisch de grootste bezwaren kunnen na zich slepen.

Het getal van tien gewone en twee buitengewone verlossingen kan, volgens deskundigen, voldoende geacht worden. Niets belet overigens den candidaat, om boven het aantal bij de wet gestelde verlossingen, waarvan hij het door een vroedmeester af te geven bewijs moet overleggen, er nog meer naar zijn eigen goedvinden door tusschenkomst van eene vroedvrouw te doen en ook van haar nopens die natuurlijke verlossingen zich eene verklaring te doen afgeven.

Art. 7. Met betrekking tot den tijdelijken aard van dit artikel kan worden verwezen naar de toelichting op art. 1, waarmede het een geheel uitmaakt en van welks hoofdbeginsel het eene noodzakelijke toepassing is.

Inconsequent zou de Regering hebben gehandeld, als zij, uitgaande van afwachting van de algemeene regeling van het hooger onderwijs, nogtans de inmiddels aan de hoogeschole geëxamineerden aan andere gedeelten van het Staatsexamen had onderworpen, dan waarin zij geene academische examens hebben afgelegd. De doctorandus of de gepromoveerde, die verkiest zich aan het Staatsexamen te onderwerpen, zou geacht worden ook in de praktische genees- heel- en verloskunst en in de artsnijmengkunst bekwaam te zijn, wanneer hij slechts ook in die vakken een volledig academisch examen hadde ondergaan. Wat hier ten aanzien van de academische geëxamineerden gezegd is, geldt eveneens voor de officieren van gezondheid.

Artt. 8 en 9. De ondergeteekende meent, dat de eischen van bekwaamheid voor den hulpapotheker in art. 9 niet te hoog zijn gesteld. Maar wenschelijk moet worden geacht — met het oog op de behoefte, zoowel van de apothekers als van de tot aflevering van geneesmiddelen bevoegde geneeskundigen, aan artsnijbereidkundig hulp personeel, — den stand van leerlingapotheker bij deze wet in het leven te roepen. Daartoe strekt art. 8.

Art. 11. De Minister is van oordeel, dat aan het beginsel,

dat een Staatsexamen over de toelating moet beslissen, moet worden vastgehouden.

Het onderzoek naar de kennis der vroedvrouwen in de in art. 18 van het Wetsontwerp III genoemde kunstbewerkingen kan tot het praktische examen in de verloskunde (sub *b*) gebragt worden.

Art. 13. Ook bij deze regeling moet eenige ruimte overgelaten blijven, wil men zich praktisch niet aan groote bezwaren blootstellen.

Art. 15. Ook de praktische examens in de ziekenhuizen openbaar te houden voor deskundigen, ook zonder vergunning van den voorzitter der examinerende commissie, is aan bezwaar onderhevig. Eensdeels zou het leveren van het bewijs van de qualificatie van deskundige steeds moeten voorafgaan, en anderdeels zouden besturen van ziekenhuizen ligtelijk zwaarigheid daartegen in het midden brengen.

De bedoeling is, de examengelden niet hooger te stellen dan tot goedmaking der kosten noodig is.

Overgangsbepalingen.

Art. 16. Dit artikel heeft ten doel de bevoegdheid der bestaande doctoren in de geneeskunde tot uitoefening van heelkunst zoo ruim te stellen, als de behoefte der bevolking kan geacht worden te eischen. De plaatsen, die volgens de bestaande bepalingen thans niet tot het platteland gerekend worden, eischen de hier bedoelde uitbreiding van bevoegdheid niet.

Voor eene algemeene bevoegdheidsuitbreiding bestaat, met het oog op de behoeften der maatschappij, evenmin genoegzame grond, als zij verdedigd zou kunnen worden tegenover de regten en het belang der in bedoelde, thans niet tot het platteland gerekende steden, gevestigde chirurgiae doctores en heelmeesters. Dewijl op het platteland de behoefte aan heelkundige hulp hoofdzakelijk daarin bestaat, dat algemeen voorhanden zij de gelegenheid tot het verkrijgen van de hulp, die tot het gebied der zoogenaamde *petite chirurgie* pleegt gebragt te worden, doch deze uitdrukking uit hoofde van haar onbegrensdeheid kwalijk in eene wet als deze kan worden opgenomen, is het artikel algemeener gesteld. De beperking van de bevoegdheid tot het uitoefenen van sommige, nader bij algemeenen maatregel van bestuur aan te wijzen, zoogenaamde groote operatiën, vindt almede haren grond in het beginsel, dat bij dit vraagstuk de behoefte der maatschappij op den voorgrond moet staan, zoodat dan ook de bevoegdheid wordt gegeven, om *in geval van nood*, ook laatstbedoelde operatiën te verrigten.

Art. 17. Er dient een termijn bepaald te worden, om de provinciale commissiën te vrijwaren voor al te grooten aandrang en aanleiding tot toegeeflijkheid weg te nemen.

De noodzakelijkheid tot de uitbreiding van bevoegdheid voor de in het artikel genoemde genees- heel- en verloskundigen bestaat nu eenmaal en is niet dan het gevolg van den staat van zaken, waarin de wetgever van 1818 ons heeft gebragt.

Aan handhaving in het vervolg van de regten, volgens de wet van 1818 en de daarop gebouwde zeer beperkende instructiën verkregen, zal ook na het hernieuwen van soortgelijke bepalingen wel evenmin kunnen gedacht worden, als van 1818 — 1863 handhaving daarvan mogelijk is geweest bij den steeds toegenomen strijd tusschen den feitelijken toestand en de wet.

Hij, die de tegenwoordige plattelands-heel- en vroedmeesters gezamenlijk wil terugdringen tot de beperkingen uit den tijd van 1818, vergeet, dat zelfs, volgens de bepalingen van art. 4 hunner instructiën, ten hunnen aanzien ongelijkheid van regten bestaat, naar gelang de plattelands-heelmeester alleen of naast één *medicinae doctor* in eene plaats gevestigd is, dan of er

met hem twee of meer doctoren geëtablisseed zijn. Ja zelfs de beperkende bepaling van art. 2 der instructie van de plattelands-heelmeesters is niet af te leiden uit de wet van 1818, maar willekeurig in het aanzijn geroepen, daar volgens de wet de plattelands-heelmeester *heelmeester* is.

Maar ligt het wel op den weg der wetgevende magt, strookt het wel met de bevoegdheid van den wetgever, feitelijke toestanden, ook wanneer die in strijd zijn met de duidelijke letter van bestaande wetten, te sanctioneren en bij de wet goed te keuren en te bekrachtigen? Ja, als de feitelijke toestand rationeler is dan de wettelijke voorschriften en als die voorschriften eene doode letter zijn en zullen blijven en aldus het gezag der wet telken dage wordt bespot.

Op zich zelf is dan ook de in het ontwerp van 1862 voorgestelde opheffing van elke territoriale beperking rationeel. De ondergeteekende erkent echter, dat daartegen eene bedenking bestaat, die eene uitzondering voor de 34 gemeenten, waar thans alleen de *medicinae doctor* tot de inwendige praktijk bevoegd is, kan wettigen. De plattelands-heelmeester zou daar bevoorrecht zijn tegenover den *medicinae doctor*, die de bevoegdheid mist tot de uitoefening der heel- en verloskunde.

Den plattelands-heelmeester, die, na een onvolledig examen, volgens art. 7 der wet van 1818 slechts "*bij dispensatie*" en met eene beperkende instructie tot de inwendige praktijk is toegelaten, ruimer bevoegdheid te verleen dan den *medicinae doctor* in de steden, is tegen het verwijt van ongelijkheid van regt en behandeling niet volkomen geregtvaardigd.

Door de overgangsbepaling in art. 22 van dit wetsontwerp wordt nu den plattelands-heelmeester de weg tot het verkrijgen van algemeene bevoegdheid ook zonder den doctoralen graad geopend.

Hetzelfde geldt voor de stedelijke heelmeesters, die na eene flinke vorming in hun vak door een examen in speciale pathologie en door een examen aan het ziekbed, voldoende bewijzen kunnen leveren, dat zij voor de uitoefening der inwendige praktijk geschikt zijn. Door deze overgangsbepaling, die wel voornamelijk voor de jongere kunstooftenaars van nut zal zijn, wordt te eerder de gewenschte eenheid van stand bereikt.

Art. 18. Scheeps-heelmeesters moeten volgens de wet van 28 Junij 1816 (*Staatsblad*, n°. 32) als heelmeesters geëxamineerd en toegelaten zijn.

Art. 19. Dit artikel laat de handhaving van het beginsel voor het vervolg in haar geheel.

Art. 20. Het artikel strekt om de bevoegdheid der bestaande vroedvrouwen te handhaven.

De provinciale beperking werd reeds opgeheven door het Koninklijk besluit van 8 Mei 1863 (*Staatsblad*, n°. 55).

Eene overgangsbepaling voor de apothekers en droogisten in deze wet is overbodig, vermits die als art. 39 voorkomt in Wetsontwerp IV, regelende de uitoefening der artsnijbereidkunst.

Art. 22. Sommige beperkingen van het regt tot uitoefening kunnen door deze wet niet worden opgeheven. Er is reeds bij de toelichting van art. 1 op gewezen. Wanneer de *medicinae doctor* of de heelmeester, die niet tevens vroedmeester is, zijne bevoegdheid ook tot de verloskunst wil uitbreiden, wordt hij alleen in de verloskunde geëxamineerd.

III. ONTWERP VAN WET, REGELENDE DE UITOEFENING DER GENEESKUNST.

§ 1. Algemeene bepalingen.

Art. 1. Uitoefening der geneeskunst is het verleen van

genees- of heel- of verloskundigen raad of bijstand. Zij is alleen geoorloofd aan degenen, aan wie de bevoegdheid daartoe bij de wet is toegekend.

Art. 2. Wij behouden Ons voor aan vreemdelingen, deskundigen, die over en langs de grenzen van het Rijk wonen, en bij heerschende ziekten ook aan ingezetenen, hoewel volgens de wet niet bevoegd, de uitoefening der geneeskunst onder bepaalde voorwaarden te vergunnen. Die vergunning kan ten allen tijde ingetrokken worden.

Art. 3. Alleen de geneeskundige mag binnen de grenzen zijner bevoegdheid in het openbaar een geneesmiddel aanbevelen, of aankondigen dat hij de geneeskunst uitoefent, of een titel voeren, die hem aan het publiek als geneeskundige aanwijst.

§ 2. Van de geneeskundigen en de vroedvrouwen.

Art. 4. Alvorens de praktijk uit te oefenen doen de geneeskundigen en vroedvrouwen hun bewijs van bevoegdheid viseren door den inspecteur der provincie, waarin zij zich met der woon vestigen.

Bij de aanvraag tot het verleen van dit visum moet het wettelijk bewijs van deze vestiging worden overgelegd.

Zij geven, onder vertoon van het geveiseerd bewijs van bevoegdheid, aan den Burgemeester hunner woonplaats kennis van hunne vestiging als geneeskundige of vroedvrouw daar ter plaatse. Bij een tijdelijk verblijf ter uitoefening der praktijk vertoont de geneeskundige vooraf aan den Burgemeester der gemeente zijn bewijs van bevoegdheid, geveiseerd door den inspecteur der provincie, waarin hij met der woon is gevestigd.

Art. 5. De geneeskundigen onderteekenen bij het overlijden van elk hunnens lijdens ten behoeve van den ambtenaar van den burgerlijken stand eene verklaring van dit overlijden, en doen daarbij naar hunne overtuiging, doch met inachtneming van den door hen afgelegden eed of belofte van geheimhouding, zoo naauwkeurig mogelijk opgave van de oorzaak van den dood.

Art. 6. Zij geven aan den inspecteur hunner provincie en aan burgemeester en wethouders hunner gemeente onverwijld, en uiterlijk binnen drie dagen kennis, wanneer eene ziekte, waardoor de volksgezondheid bedreigd wordt, door hen is waargenomen.

Art. 7. Zij geven binnen veertien dagen na den afloop eener door hen met goed gevolg verrigte vaccinatie, of der behandeling van eenen lijder aan pokken het bewijs daarvan aan den belanghebbende af.

Een duplicaat daarvan wordt door hen bewaard, en uiterlijk ééne maand na het einde van het jaar, waarin de verrigting of behandeling, daarbij vermeld, plaats vond, aan het gemeentebestuur gezonden.

Art. 8. Zij bepalen op het recept duidelijk den datum waarop het wordt voorgeschreven, de wijze van gebruik van het middel, en parapheren of onderteekenen het recept.

Art. 9. Zij mogen geene geneesmiddelen afleveren dan in plaatsen, in welke op het tijdstip hunner vestiging aldaar geen apotheker gevestigd is.

Zij, die van deze bevoegdheid tot het leveren van geneesmiddelen gebruik maken, houden steeds schouwbaar voorhanden naauwkeurige maten, gewigten, balansen en de geneesmiddelen, voorkomende op eene lijst door hen opgemaakt, en goedgekeurd door den inspecteur.

Zij stellen eenen sleutel, gelijkwerkende als die welken zij zelven hebben, van het vertrek waarin de geneesmiddelen, en eenen van de kast waarin de vergiften bewaard worden, aan den inspecteur ter hand.